

před více lidmi, rouháním se nebo zlehčováním, v tiskopisech, rozšiřováním nebo sdělením vyobrazení nebo spisů, ač-li tím spáchán není zločin ještě těžší. V praxi opírající se o rozhodnutí min. sprav. ze dne 10. června 1854 č. 5887 a o rozh. nejv. soudu ze dne 18. dubna 1860 (sb. Glasrova č. 952) není sporu o tom, že členy císařské rodiny rozuměti jest i osobnosti mrtvé. Arcivévodkyně provdávši se za člena některé panovnické rodiny nepřestávají ovšem býti členy císařského domu (rozh. nejv. soudu ze dne 8. dubna 1863 sb. Glasrova č. 1023). Úmysl při tomto zločinu směřovati musí k porušení úcty.

II. Trestem ustanoven jest žalář od jednoho roku do 5 let.

III. Tatáž ustanovení obsahují vojenský trestní zákon v § 340 a trestní zákon pro Bosnu a Hercegovinu v § 141, jenže se v tomto trestním zákonu mluví o »členech nejvyšší rodiny Jeho c. a k. apoštolského Veličenství«.

IV. Osnova trestního zákona prohlašuje v §§ 98 a 99 násilnost spáchanou na některém členu císařské rodiny za zločin, urážku pak za přečin; na zločin stanoví se trest káznice od 1—5 let nebo státní vazba od jednoho měsíce do 5 let, kdežto přečin trestá se vězením od 1—6 měsíců, byla-li však urážka spáchána veřejně nebo u přítomnosti uraženého, stanoven jest trest žaláře od jednoho měsíce do 2 let.

Urážka osoby úřední.

Osobami úředními ve smyslu § 312 tr. z. jsou: soudce, úředníci státní neb obecní, příslušníci stráže civilní, finanční nebo vojenské, četníci, přísežní hlídači lesní, úředníci lesní, zřízcenci drah státních nebo soukromých povolání k dozoru nebo k opatrování dopravy, orgány zřízené k ochraně nebo vedení telegrafů státních, pokud a jestliže provádějí vrchnostenský příkaz nějaký nebo konají úřad svůj nebo službu svou.

I. Způsoby urážky:

a) Urážky slovné (verbální) t. j. nadávky, pohana, (urážlivý) potupný projev atd. — trestají se vězením od tří dnů do jednoho měsíce.

b) Urážky skutkem (reálné) zahrnují v sobě každé jednání směřující proti tělu uražené osoby (rozh. ze dne 21. října 1867 č. 8490 sb. č. 1105) a podléhají trestu od jednoho měsíce do 6 měsíců. Měla-li urážka v zápětí nějaké následky nebo se jí překazil výkon vrchnostenského příkazu nebo výkon úřadu, odsouditi jest pachatele k tuhému vězení od 3 do 5 měsíců.

II. Pojem a podstata urážky úředních osob.

Urážku osoby úřední sluší ovšem různiti od urážky cti osob soukromých; jdeť v první řadě zde o to uchovati a chrániti veřejnou autoritu, jejímž nositelem jest napadený; osoba napadaného sama není podstatou skutkového podkladu a nerozhoduje tudíž ani tak stupeň urážky, čemuž výslovně nasvědčuje též § 312 rčením »každá urážka« (rozh. ze dne 6. října 1882 č. 4226). Při urážkách slovných nezbytnou náležitostí jest »animus iniuriandi« (t. j. úmysl urazit), při přestupku tomto však nikoli (rozh. ze dne 6. října 1885 č. 7638). Nesmí se však tu skutkový podklad rozšiřovati tak daleko, aby se považovalo každé nezdvořilé a neslušné chování něčí za urážku osoby úřední ve smyslu § 312 tr. z. (rozh. ze dne 28. února 1885 č. 12.914). Skutkovou urážkou rozuměti lze toliko skutečný útok na osobu; není tedy urážkou skutkovou, nýbrž jen urážkou slovnou vinen ten, kdo nikoli slovy, nýbrž jen symbolickými projevy úřední

osobu zneuctí (rozh. ze dne 21. října 1887 č. 8490), nebo hrozí-li úřední osobě ztýráním; skutková urážka ovšem tu je, když hrozící za účelem splnění výhrůžky své ohroženého napadá (rozh. ze dne 28. února 1889 č. 688).

Osnova nového trestního zákona vystihuje ustanovení o urážce úřední osoby mnohem určitěji nařizujíc, že ten, kdo urazí osobu ve veřejné službě postavenou u výkonu služby její, trestán býti má vězením až do 6 měsíců nebo pokutou až do 1000 zl.; kdo pak za týchž okolností násilností se dopustí na osobě ve veřejné službě stojící, podléhá trestu vězení až do 1 roku. Osnova spatřuje tudíž v každém tomto trestném jednání delikt zvláštní proti působnosti a vážnosti moci státní (§§ 125 a 126 osnovy).

III. Jinaké urážky trestané disciplinárně.

Jak civilnímu, tak i trestnímu soudci propůjčeno jest právo k uchování autority své ihned disciplinárně potrestati osoby, jestliže během úředního úkonu urážlivě nebo rušivě si počínají.

1. Řízení trestní:

a) V řízení vyšetřovacím může vyšetřující soudce odsouditi toho, kdo nedbaje předchozího napomínání dopustí se při kterémkoli úředním úkonu vyšetřujícího soudce neurvalosti nebo urážlivě se chová, k peněžitě pokutě až do 50 zl. nebo do vězení na 8 dní, pokud pak dotyčná osoba již beztoho ve vazbě se nachází, vykázati mu tvrdé lůžko, samovazbu, uzavření v tmavé komůrce nebo zakázati mu teplou stravu po jeden týden. Soudní svědkové, znalci a právní přátelé (advokáti) mohou býti potrestáni toliko peněžitými pokutami (§ 108 tr. ř.).

b) Při hlavním přelíčení:

aa) Ruší-li obžalovaný pořádek jednání neslušným chováním a neustává v něm, ač se mu dostalo od předsedy napomenutí a pohroženo mu, že bude vyveden ze síně jednací, může býti po nález sborového soudu dočasně nebo po celou dobu jednání odstraněn, v jednání pak pokračovati jest v jeho nepřítomnosti a rozsudek ohlásí se mu některým členem sborového soudu u přítomnosti zapisovatele.

bb) Povinností předsedy jest bdíti nad tím, aby nikdo nebyl tupen nebo bezdůvodně nebo způsobem k věci nenáležícím obviňován. Učinil-li podobný projev obžalovaný, soukromý žalobce, soukromý účastník, svědek nebo znalec, může sborový soud uložit jim k návrhu uraženého nebo státního zástupce nebo z úřední povinnosti peněžitou pokutu do 50 zl. nebo trest vězení do 8 dní, pokud pak jde o osobu již ve vazbě se nacházející, naléztí může na přiměřený disciplinární trest (§§ 234 a 235 tr. ř.).

cc) Urazí-li obžalovaný některého člena sborového soudu, nastupují následky § 278 tr. ř.

2. Řízení civilní:

Strany, které poruší povinnou úctu k soudu urážlivými výroky, nebo které v podání nebo při jednání odpůrce, zástupce, plnomocníka, svědka nebo znalce urazí, potrestati jest trestem pořádkovým. Totéž platí o zástupcích stran, jakož i v řízení nesporném (§§ 86 a 199 civ. ř. s. a § 85 zák. o org. s.). Při soudech okresních nalezne na pokutu soudce, při soudech sborových senát usnesením, proti kterémuž rekurs připuštěn jest. Trestem jest pokuta do 50 zl.

IV. Vojenský trestní zákon trestá každou urážku slovy nebo skutkem učiněnou shora uvedeným úředním osobám jakožto přečin (§§ 569 a 570). Kromě této urážky osoby úřední postihuje vojenský trestní zákon trestem i jiné urážky osob úředních, zejména urážku strážce vojenské; kdo totiž na zvolání strážce dá urážlivou odpověď nebo potupí stráž slovy nebo posuňky nebo se k jejím pokynům posměšně a nevázně zachová (§ 180 c, d). Trest je vězení od 1 týdne do 1 měsíce, za přitěžujících okolností a v čas války tuhé vězení v délce až tří měsíců (§ 181). Další delikt jest urážlivé chování vůči představeným v úřadě, na něž uložen jest trest vězení od 8 měsíců do 3 měsíců, po případě tuhé vězení až do 6 měsíců a propuštění (§ 588 voj. trest. zák.).

V. Urážka jiných úředních osob.

1. Chová-li se kdo neurvale a urážlivě proti politickému nebo policejnímu úředníku konajícimu zákonitě úřední jednání nebo proti strážci a vrchnostenským služebníkům povolaným prováděti veřejné rozkazy, a nedbaje napomenutí setrvává v tomto rušivém jednání; dále

2. kdo se podobného jednání dopustí vůči představenému obce konajícimu (úkol) příkaz, jenž mu uložen jest po zákonu nebo mocí zvláštního vyzvání některého úřadu,

3. nebo urážlivým způsobem vyjádří se v písemném podání svědčícím některému úřadu — nastoupiti má ve všech těchto případech peněžitá pokuta od 1 zl. až do 100 zl., po případě vězení od 6 hodin do 14 dní (§§ 12—14 cís. nař. ze dne 20. dubna 1854 č. 96 ř. z.).

Urážka veličenstva.

I. Pojem.

Trestní zákonník z r. 1803 neznal zločinu urážky veličenstva a počítaly se dle § 58 ke zločinu rušení vnitřního pokoje ve státu i rouhavé projevy o osobě zeměpána, jež mohou odvrátiti občanstvo od přichylnosti k ní jsouce proneseny ve společnosti nebo veřejně, jakož i spisy a hanlivá vyobrazení byvše s někým sdělena. Na zločin tento vyměřen byl trest těžkého žaláře od 1 do 5 let a hlavní přelíčení i rozhodnutí o něm přínáleželo po zavedení reformovaného řízení trestního dle čl. VII. uvoz. zákona k řádu trestnímu ze dne 17. ledna 1850 před soudy porotní. Dle platného zákona trestního rozšířena jest skutková podstata urážky veličenstva; podobně tomu jest i dle voj. trest. zákona (§ 339) a dle trestního zákona pro Bosnu a Hercegovinu (§ 140). Vedle § 62 tr. zákona dopouští se urážky veličenstva ten, kdo poruší úctu k císaři (jednáním aneb opomenutím, jež však není skutkovou urážkou) ať osobní urážkou, veřejně t. j. takovým způsobem, že projev mohl býti slyšán od kterýchkoli lidí a libovolného jich množství (nál. kas. dv. ze dne 2. června 1893 sb. č. 1656) nebo před více lidmi (aspoň přede dvěma lidmi, kteří nemusí být současně přítomni — nál. kas. dv. ze dne 23. března 1891 sb. č. 1431) pronesenou hanou, rouháním nebo zlehčováním, tiskopisy, sdělením nebo rozšiřováním vyobrazení a spisů (na př. zasláním dopisu některému úřadu — nál. kas. dv. ze dne 6. července 1885 sb. č. 804). Zákon tuto vypočítává jednotlivé druhy naznačeného zločinu, jak z doslovu a souvislosti jeho vysvítá, patrně jen příkladmo a nikoli taxativně (rozh. min. sprav. ze dne 12. prosince 1853 čís. 18.772). Úmysl zde ke zločinu vyhledávaný se nese k jednání, jehož povaha zneuctívající uznána byla.